

Briuselis atvėrė kortas, kaip ES mažins taršą iki 2030-ųjų: aukštesni tarifai taršiam kurui, elektromobiliai ir naujas mokestis

Rasti raktažodžiai: **atsinaujinantys energijos šaltiniai, oro tarša, šildymas**

Europos Komisija (EK) pristatė ilgai rengtą planą „Fit for 55“, kuriame numatyti konkretūs žingsniai, kaip Bendrija iki 2030 metų ketina sumažinti išmetamųjų teršalų kiekį 55 procentais. Šis planas – žingsnis link pagrindinio Europos Sąjungos tikslo – iki 2050-ųjų tapti klimatui neutraliu žemynu.

„Fit for 55“ pavadintas planas, apimantis net 12 teisės aktų, palies pramonę, transporto priemones, aviaciją, žemės ūkį, miškininkystę, elektros energijos gamybą, bus įvesti ir nauji mokesčiai. Jį pristatė EK vicepirmininkas Fransas Timmermansas.

„Šis paketas padės pasiekti mums labai svarbių tikslų, kaip kad automobilių emisijos mažinimas. Nėra kada delsti, žmonės miršta, termometrų stulpeliai rodo itin aukštas temperatūras, mes neseniai stebėjome tornadą Čekijos Respublikoje, kur toks reiškinys nėra įprastas“, – kalbėjo jis ir pridūrė, kad, jeigu dabar nepavyks suvaldyti klimato kaitos krizės, ateityje mūsų vaikaičiams ir jų vaikams teks grumtis su maisto ir gėlo vandens trūkumo krizėmis.

Fransas Timmermansas / J. Stacevičiaus/LRT nuotr.

„Labai dažnai kalbama apie tai, kad savo likimą turime imti į savo rankas, tai šis paketas yra galimybė tai padaryti. Pokyčiai visuomet yra sudėtingas dalykas, net kai jie yra būtini, dažnai sakoma, kad kažką galima daryti mažiau ar lėčiau, bet kai kalbame apie klimato kaitą, mes negalime sustoti“, – spaudos konferencijoje pristatydamą planą kalbėjo Europos Komisijos pirmininkė Ursula von der Leyen ir pridūrė, kad jau dabar matomi anomalūs gamtos reiškiniai yra užuomina, tarsi mažas langas, suteikiantis galimybę žvilgtelti į ateitį, kas mūsų laukia, ir ja privalu pasirūpinti.

Prognozuojama, kad dėl šio paketo nuostatų dar laukia ilgos ir sunkios derybos tarp Europos Parlamento ir 27 šalių narių.

LRT.lt trumpai apžvelgia svarbiausias paketo nuostatas.

Turėsime persėsti į netaršius automobilius

Gatvėmis riedantys automobiliai sudaro reikšmingą dalį viso Europos Sąjungoje išmetamo anglies dvideginio, todėl dalis „Fit for 55“ paketo nuostatų nukreiptos į transporto sektorių.

Kaip ir buvo kalbama, iki 2035 m. EK planuoja sumažinti anglies dvideginio emisijos standartą iki 0 g/km, o tai reikštų, kad automobiliai su vidaus degimo varikliu – dyzeliniai ir benzininiai – de facto būtų uždrausti.

Iki 2030-ųjų automobilių išmetamųjų teršalų kiekis turės sumažėti apie 55 procentais, nors prieš tai EK skelbė ambicingesnius tikslus.

EK teigia, kad elektromobiliai artimiausiais dešimtmečiais taps labiau prieinami. Plane „Fit for 55“ įrašytas tikslas gerokai padidinti įkrovimo stotelių skaičių. Tikslas – kad įkrovimo stotelės būtų įrengtos kas 60 km.

Elektromobilių įkrovimo stotelė / E. Blaževič/LRT nuotr.

Manoma, kad tai per artimiausią dešimtmetį kainuos 15 mlrd. eurų. Tai – ir valstybių, ir privačių įmonių investicijos. Anot EK, dalį šių išlaidų galėtų padengti ES skiriami vadinamieji popandeminiai pinigai ekonomikai gaivinti.

Naujas importo į ES mokestis

Vienas iš ryškių naujų pasiūlymų – anglies dioksido koregavimo mechanizmas (Carbon border adjustment mechanism CBAM).

Tai pirmoji pasaulyje klimato rinkliava, taikoma iš Bendrijai nepriklausančių šalių importuojamoms prekėms, kurių gamyba vyksta taršiomis sąlygomis. Tai apims įvairius metalus, taip pat elektros energiją, cementą, trąšas.

Šia priemone siekiama apsaugoti ES įmones nuo dempingo ir užkirsti kelią vadinamajam anglies dioksido nutekėjimui, kai pramonė, siekdama mažesnių gamybos sąnaudų, perkelia gamybą ar naujas gamyklas į trečiašias šalis, kur aplinkos taršos mažinimo reikalavimai ne tokie dideli.

Siūloma, kad tokioms ES įmonėms reikėtų mokėti anglies dioksido mokestį už tokių prekių importą iš Bendrijai nepriklausančių šalių, atitinkančių kainą, kiek jos būtų sumokėjusios, jei prekės būtų gaminamos pagal ES taršos mažinimo taisykles.

Į pirmąjį etapą (2023–2025 m.) bus įtraukta taršiomis sąlygomis gaminamos produkcijos importas, jis apims cementą, geležį ir plieną, aliuminį, trąšas, elektros energiją. Antruoju etapu (nuo 2026 m.) sektorių sąrašas plėsis.

Briuselis atvėrė kortas, kaip ES mažins taršą iki 2030-ųjų: aukštesni tarifai taršiam kurui, elektromobiliai ir naujas mokestis (... tęsinys)

Cementas / Shutterstock nuotr.

Kai kurių šalių verslai nuogaštuoja, kad taršos mažinimo reikalavimai dalyje sektorių taps našta, tai taip pat sumažins Europos Sąjungos šalių plieno pramonės konkurencingumą pasaulyje.

Be to, dėl tokių ES planų nuogaštuoja JAV, taip pat Turkija, Ukraina, Rusija bei Kinija, kurios į ES importuoja didelį kiekį cemento, trąšų, geležies, plieno ir aliuminio.

Didesnė taršos leidimų kaina

„Fit for 55“ plane numatyta reformuoti Apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemą (ETS). Paprastai kalbant, tai – sistema, skirta prekiauti taršos leidimais Europos Sąjungoje. Ja naudojasi pramonė, elektros jėgainės, oro bendrovės.

Oro tarša / SD-Pictures/Pixabay nuotr.

EK sako, kad taršos leidimų kainos turi būti didesnės ir apimti daugiau sektorių, tokių kaip laivyba, kelių transportas ir statybos, o aviacijai reikėtų taikyti griežtesnius reikalavimus.

Jau dabar prognozuojama, kad tai gali sukelti kai kurių šalių narių ir žmonių pasipiktinimą, kadangi praplėsti taršos leidimai galėtų lemti didesnes transporto, lėktuvų bilietų kainas.

Energijos apmokestinimo direktyvos peržiūra

Anot Komisijos, 2003 metais priimtą Energijos mokesčių direktyvą reikia peržiūrėti, nes nebeliko tiesioginio ryšio tarp mokesčių dydžio ir poveikio aplinkai. Joje nustatyti mažiausi mokesčių tarifai energetikos produktams, tokiems kaip **šildymas**, transporto kuras ir elektra, neatitinka šios dienos realijų, nes pagal dabartinę tvarką nafta ir dujos yra apmokestinamos mažiau nei elektra.

Direktyvos peržiūra gali turėti didžiulį poveikį iškastinio kuro pramonei, kuriai šiuo metu taikomi mažesni mokesčių tarifai ir daugiau išimčių. Nuo iškastinio kuro ypač priklausoma Lenkija, centrinės Europos šalys, todėl kai kurios valstybės ypač nerimauja dėl būsimų pokyčių, nes tai gali padidinti namų ūkių sąskaitas už elektros energiją bei **šildymą**.

Vėjo jėgainės / E. Genio/LRT nuotr.

Tačiau į tokius būgštavimus EK atsako, kad direktyva taip pat bus numatyta, kad valstybės narės galės atleisti pažeidžiamiausius namų ūkius nuo mokesčio už kurą ir elektrą, tam bus skirti Europos socialinio fondo pinigai. Be to, Komisijos teigimu, ES skirs pinigų pastatų energijos vartojimo efektyvumui didinti ir atsinaujinančios energijos investicijoms, o tai turėtų padėti, kad sąskaitos už energiją nebūtų tokios didelės ir energijos skurdas sumažėtų.

Pagrindinis EK siekis – kad iki 2030 m. **atsinaujinantys energijos šaltiniai** sudarytų apie 40 proc. ES naudojamos energijos (dabar – apie 20 proc.).

Eismas Kaune / D. Umbraso/LRT nuotr.

Fransas Timmermansas / J. Stacevičiaus/LRT nuotr.

Elektromobilių įkrovimo stotelė / E. Blaževič/LRT nuotr.

Cementas / Shutterstock nuotr.

Oro tarša / SD-Pictures/Pixabay nuotr.

Vėjo jėgainės / E. Genio/LRT nuotr.

<https://www.lrt.lt/naujienos/verslas/4/1450713/briuselis-atvere-kortas-kaip-es-mazins-tarsa-iki-2030-uju-aukstesni-tarifai-tarsiam-kurui-elektromobiliai-ir-naujas-mokestis>